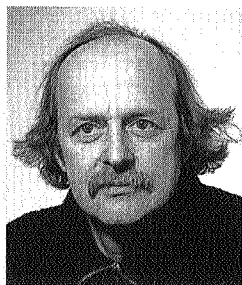

Als nazaat van een oude schaatsfabrikantenfamilie uit Akkrum heeft de Friese beeldend kunstenaar Ids Willemsma de afgelopen winter tijdens de vorstperiode veelvuldig zijn ijskilometers gemaakt in afwachting van de Elfstedentocht. Het niet doorgaan daarvan was een teleurstelling, maar een nog grotere teleurstelling was de omslag naar zacht kwakleweer. Voor Willemsma geldt: Hoe kouder, hoe beter. Of zoals hij zelf zegt: *'Ik mag heel graag over de winter.'*

Ids Willemsma: Een Friese Don

Winter was het ook op de zeedijk bij Marrum waar een van zijn monumentale beelden de elementen trotseerde. Maar het 385.000 kg wegende kunstwerk, een tempel van staal, zal de komende maanden nog zwaardere stormen moeten doorstaan. De bedreiging wordt niet gevormd door natuurelementen, maar door een aan het ambtelijk brein van de gemeente Ferwerderadeel ontsproten plan om in de nabijheid van Willemsma's 'tempel' negen windturbines van ongeveer zestig meter hoog te plaatsen. Gedeputeerde Staten van Friesland stemden in mei van het vorig jaar in met de plaatsing van de windmolens waardoor de boeren in de omgeving een leuke bijverdienste krijgen: het leveren van schone energie aan het energiebedrijf.

Het was de voorman van diezelfde provincie Friesland, Commissaris der Koningin Hans Wiegel, die in september 1993 de staalconstructie van beeldhouwer Willemsma op de dijk onthulde. Willemsma heeft in de ruim 25 jaar van zijn kunstenaarsschap, een spoor van kunstwerken getrokken in de provincie Friesland. Het eerste beeld vond zijn weg naar Akkrum waar in 1970 een bevrijdingsmonument kwam te staan. Het liefst werkt hij in staal: grote staalconstructies, die eerst als maquette worden uitgevoerd en later deels in de werkplaats en deels ter plekke in elkaar worden gezet. Het moeilijke laswerk daarbij vormt absoluut geen probleem, want voordat hij naar de kunstacademie ging, volgde hij een technische opleiding. Tot de plaatsen waar werk van Willemsma is te zien behoren Drachten, Stiens, Vrouwenparochie, Opeinde, Ureterp en een fors aantal in Leeuwarden, onder meer bij de Centrale

Bibliotheek, de CCF en het PEB-gebouw. Ook eerder maakte hij al dijkkunst, maar dat was een tijdelijk project bij Sjoukeshoek.

De tempel

De 'tempel' ontwierp Willemsma in opdracht van het Waterschap Fryslân ter afsluiting van het op deltahoogte brengen van de Friese zeedijken in het kader van de landelijke Deltawerken. En hoewel het waterschap aanvankelijk een paar andere locaties op het oog had, zag het geen probleem in de plek waar de kunstenaar een voorkeur voor had en waar het monument ook uiteindelijk is gekomen. *'Nadat het waterschap mij uitnodigde om samen met vier andere kunstenaars de locaties te bekijken, ben ik aan de gang gegaan met een schetsontwerp. Maar eigenlijk had ik zelf deze plek al op het oog. Meer ruimte er omheen in plaats van de bebouwing zoals bij die andere locaties. Mijn argument "dit ontwerp, op deze plek" is toen geaccepteerd,'* aldus Ids Willemsma.

Dat de 'tempel' de ruimte moet hebben is niet verwonderlijk. In zijn kunstwerk verwerkte Willemsma twaalf stalen dragers die je zou kunnen zien als symbolen voor de twaalf provincies, aangezien het werk in het kader van de Deltawerken werd uitgevoerd. Bovenop de stalen dragers ligt een dak dat uit een stuk oude zeedijk bestaat. Willemsma noemt het zelf een presenteerblad van staal waar de dijk als het ware op wordt getild. Hierop is tweehonderd ton klei gebracht, dat begroeid is met hetzelfde gras als de zeedijk. Alles bij elkaar heeft de tempel dezelfde hoogte als de oude zeedijk. Bezoekers van het kunstwerk, en dat zijn er velen,

Ansje Monkhost

Foto Ids Willemsma

Quijotte

zien vanuit de verte de contouren aan de horizon verschijnen. Voor het overige zijn alleen maar een paar huizen en boerderijen waar te nemen. Volgens de gemeente Ferwerderadeel zouden de windturbines weinig afbreuk doen aan de openheid van het landschap. De windmolens moeten zo'n tweehonderd meter uit elkaar komen te staan, waardoor voldoende openheid wordt gewaarborgd. Kijkende door de windmolens blijft het dijkmonument voldoende zichtbaar, aldus de gemeente, die het bezwaarschrift dat Willemsma indiende dan ook verwierp.

Geen windmolenpark

De beeldhouwer staat niet alleen in zijn gevecht tegen windmolens. Voorjaar 1995 werd er een actiecomité opgericht dat wordt gesteund door tal van bekende persoonlijkheden uit het Friese culturele leven, zoals beeldend kunstenaar Anne Feddema, publicist Willem Winters en Huub Mous, consulent Beeldende Kunst van de Stichting Keunstwurk. In een groot artikel in de Leeuwarder Courant van april 1995 hield Mous een krachtig pleidooi voor het afblazen van het windturbineplan van de gemeente Ferwerderadeel. Onder de kop 'De Tempel moet de ruimte hebben' zegt hij onder meer: 'Het kunstwerk vormt onmiskenbaar een eenheid met zijn omgeving. Het heeft een uitzonderlijke waarde, niet alleen uit artistiek, maar ook uit landschappelijk oogpunt...' En: 'Dit kunstwerk vraagt om respect, zeker op deze plek waar de kunst zichtbaar maakt wat onder onze ogen dreigt te verdwijnen: de unieke wijsheid van Friesland.' Ook de kunstenaar zelf heeft geen goed woord over

voor het windenergieplan. 'Het is een heel mooi stukje Friesland. Het is natuurlijk niet voor niets dat ik alleen maar daar mijn beeld wilde plaatsen, in de openheid van het landschap. Mensen die het bezoeken ervaren dat ook zo. Sommigen noemen het een plek van bezinning, met aan beide kanten de wijsheid van het Friese land. En nu moet daar uitgerekend een windmolenpark komen. Het gaat hen daarbij alleen om het gewin. Maar al zet je heel Friesland vol met die dingen dan nog gaat het slechts om een paar procent schone energie. In deze tijd zou je er misschien ook eens aan kunnen denken om die energie te betrekken uit Scandinavië, waar met water uit de fjorden gigantische hoeveelheden energie worden gewonnen. De overheid zou wat meer naar het Europese verband moeten kijken en niet langer zo regionaal moeten denken. Maar afgezien daarvan, je moet er toch niet aan denken dat daar in dat prachtige landschap bij de dijk een stel van die turbines komt te staan, met hun waanzinnige hoogte van zestig meter. Terwijl je nog geen schutting van drie meter om je erf mag bouwen, wordt er juist voor die buffer tussen zee en land een vergunning afgegeven', aldus Willemsma.

Totaalervaring

Hij is dan ook absoluut niet van plan het er bij te laten zitten, ook al wierpen zijn acties in het verle-

den weinig vruchten af. Zoals gezegd, zijn bezwaarschrift op grond van artikel 25 van de Auteurswet, waarbij hij zich beriep op het 'droit moral' van de kunstenaar, werd in 1995 al afgewezen. Dit artikel is in de wet opgenomen om de kunstenaar te beschermen tegen aantasting van de artistieke integriteit van zijn werk. Een grootscheepse manifestatie voor behoud van het kunstwerk leverde een grote hoeveelheid steunbetuigingen op. Voor Ids Willemsma is het voorlopig nog afwachten. Gedeputeerde Staten hebben een besluit genomen, en de bouwvergunning is in februari verleend. Er blijft hem weinig anders over dan een proces te beginnen en in het uiterste geval vindt hij dat de 'tempel' maar moet worden verplaatst naar een andere plek. Alles beter dan omgeven door windturbines. Want, zoals Huub Mous in zijn pleidooi in de Leeuwarder Courant schreef: 'Het gaat hierbij niet zozeer om het kunstwerk op zichzelf, als wel om een "totaalervaring" van het landschap, die door het kunstwerk op schitterende wijze wordt geaccentueerd. De blik wordt gevangen. Ze krijgt letterlijk een focus aan de horizon, waardoor het spel van perspectief en ruimte een bijna filmische beleving wordt.' En zo moet het blijven. ☞